

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 6. marca 2025*

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Uredba (EU) 2019/1111 – Področje uporabe – Člen 1(1)(b) in (2)(e) – Ukrep, povezan z razpolaganjem s premoženjem otroka – Člen 7 – Pristojnost v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo – Člen 10 – Izbira sodišča – Uredba (EU) št. 1215/2012 – Področje uporabe – Člen 1(2)(a) – Izključitev v zvezi z osebnim stanjem ter pravno in poslovno sposobnostjo fizičnih oseb – Pravila o sodni pristojnosti, določena v dvostranskem sporazumu med Republiko Bolgarijo in Rusko federacijo, sklenjenem pred pristopom Republike Bolgarije k Evropski uniji – Razlika med temi pravili in pravili iz Uredbe 2019/1111 – Člen 351 PDEU – Pojem „nezdružljivost““

V zadevi C-395/23 [Anikovi]ⁱ,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sofijski Rayonen sad (okrajno sodišče v Sofiji, Bolgarija) z odločbo z dne 24. junija 2023, ki je na Sodišče prispela 29. junija 2023 in je bila dopolnjen s sklepom z dne 6. februarja 2024, ki je na Sodišče prispel istega dne, v postopku

E. M. A.,

E. M. A.,

M. I. A.

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik Sodišča v funkciji predsednika četrtega senata, C. Lycourgos, predsednik tretjega senata, M. L. Arastey-Sahún, predsednica petega senata, S. Rodin, sodnik, in O. Spineanu-Matei (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: J. Richard de la Tour,

sodna tajnica: R. Stefanova-Kamisheva, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. septembra 2024,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za E. M. A., E. M. A. in M. I. A. L. S. Tsoncheva, advokat,

* Jezik postopka: bolgarščina.

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

- za špansko vlado I. Herranz Elizalde in P. Pérez Zapico, agenta,
- za madžarsko vlado Zs. Biró-Tóth in M. Z. Fehér, agenta,
- za Evropsko komisijo S. Noë, W. Wils in I. Zaloguin, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 28. novembra 2024
izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(1)(c) Uredbe (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I) (UL 2008, L 177, str. 6; v nadaljevanju: Uredba Rim I), člena 24, točka 1, Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1; v nadaljevanju: Uredba Bruselj Ia) ter člena 1(2)(e) in člena 7(1) Uredbe Sveta (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok (UL 2019, L 178, str. 1; v nadaljevanju: Uredba Bruselj IIb).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru nepravdnega postopka, začetega v imenu dveh mladoletnih otrok, E. M. A. in E. M. A., da bi se od sodišča pridobilo dovoljenje za prodajo njunih deležev na treh nepremičninah v Bolgariji s soglasjem njune matere M. I. A.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Sporazum med Zvezo sovjetskih socialističnih republik in Ljudsko republiko Bolgarijo o medsebojni pravni pomoči v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah, podpisan v Moskvi 19. februarja 1975 (*Recueil des traités des Nations unies*, zv. 1015, št. 14855, str. 41; v nadaljevanju: rusko-bolgarski sporazum), je bil v Bolgariji ratificiran z dekretom št. 784 z dne 15. aprila 1975 (DV št. 33/1975) in objavljen 10. februarja 1976 (DV št. 12/1976, popravek DV št. 17/2014). Člen 25 tega sporazuma določa:

„1. Pravna razmerja med starši in otroki ureja zakonodaja tiste pogodbenice, na ozemlju katere imajo svoje skupno stalno prebivališče.

[...]

6. Za pravna razmerja iz odstavkov 1, 2, 3, 4 in 5 so pristojni pravosodni organi tiste pogodbenice, katere državljani je otrok ali v kateri ima otrok stalno ali začasno prebivališče.“

- 4 Člen 30(2) rusko-bolgarskega sporazuma določa, da se oblika pravnega posla v zvezi z nepremičnino določi po pravu pogodbenice, na katere ozemlju je nepremičnina.

Pravo Unije

Uredba Rim I

- 5 Člen 4 Uredbe Rim I, naslovljen „Pravo, ki se uporablja, če pogodbeni stranki ne izbereta prava“, v odstavku 1(c) določa:

„Če pogodbeni stranki nista izbrali prava v skladu s členom 3, se pravo, ki se uporablja za pogodbo, določi brez poseganja v člene 5 do 8, kakor sledi:

[...]

(c) za pogodbo, katere predmet je stvarna pravica na nepremičnini ali najemna pravica na nepremičnini, se uporablja pravo države, v kateri se nahaja nepremičnina;

[...].“

Uredba Bruselj Ia

- 6 Člen 1 Uredbe Bruselj Ia določa:

„1. Ta uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah, ne glede na naravo sodišča. [...]

2. Ta uredba se ne uporablja za:

(a) osebna stanja ali pravno in poslovno sposobnost fizičnih oseb[...]

[...].“

- 7 Člen 24, točka 1, Uredbe Bruselj Ia določa:

„Ne glede na stalno prebivališče strank so izključno pristojna naslednja sodišča države članice:

„1. v postopkih, predmet katerih so stvarne pravice na nepremičninah ali najem/zakup nepremičnin, sodišča držav članic, v katerih se nahaja nepremičnina.

[...].“

Uredba Bruselj IIb

- 8 V uvodnih izjavah 10, 19, 20 in 91 Uredbe Bruselj IIb je navedeno:

„(10) Glede premoženja otroka bi se morala ta uredba uporabljati le za ukrepe za varstvo otroka, tj. glede določitve in nalog osebe ali organa, zadolženega za otrokovo premoženje, zastopanje ali pomoč otroku, ter upravljanja, hrambe otrokovega premoženja ali razpolaganja z njim. V tem smislu bi se morala ta uredba na primer uporabljati v primerih, kadar je predmet postopka določitev osebe ali organa za upravljanje otrokovega premoženja. Ukrepe, ki se nanašajo na otrokovo premoženje, vendar niso povezani

z zaščito otroka, bi morala še naprej urejati Uredba [Bruselj Ia]. Vendar pa bi moralo biti mogoče, da se v takih primerih uporabijo določbe te uredbe o pristojnosti glede predhodnih vprašanj.

[...]

- (19) Temelji pristojnosti v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo so oblikovani tako, da kar najbolj upoštevajo otrokovo korist, in bi jih bilo treba uporabljati v skladu s tem. [...]
- (20) Za varstvo otrokove koristi bi bilo treba pristojnost v prvi vrsti določiti glede na kriterij bližine. Posledično bi morala biti pristojna država članica, v kateri ima otrok običajno prebivališče, razen v nekaterih primerih, določenih v tej uredbi, denimo v primeru spremembe otrokovega prebivališča ali v skladu z dogovorom med nosilcema starševske odgovornosti.

[...]

- (91) Opozoriti je treba, da se za sporazume z eno ali več tretjimi državami, ki jih država članica sklene pred datumom njenega pristopa k Uniji, uporablja člen 351 PDEU.“

9 Člen 1 te uredbe, naslovljen „Področje uporabe“, določa:

„1. Ta uredba se uporablja v civilnih zadevah, ki se nanašajo na:

- (a) razvezo, prenehanje življenjske skupnosti ali razveljavitev zakonske zveze;
- (b) podelitev, izvrševanje, prenos, omejitev ali odvzem starševske odgovornosti.

2. Zadeve iz točke (b) odstavka 1 lahko zlasti vključujejo:

[...]

- (e) ukrepe za zaščito otroka v zvezi z upravljanjem ali hrambo njegovega premoženja ali razpolaganjem z njim.

[...]“

10 Člen 7 navedene uredbe, naslovljen „Splošna pristojnost“, določa:

„1. Sodišča države članice so pristojna v zadevah starševske odgovornosti v zvezi z otrokom, ki običajno prebiva v tej državi članici v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.

2. Odstavek 1 tega člena se uporablja ob upoštevanju členov 8 do 10.“

11 Člen 10 Uredbe Bruselj IIb, naslovljen „Izbira sodišča“, v odstavku 1 določa:

„Sodišča države članice imajo pristojnost v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, kadar so izpolnjeni naslednji pogoji:

- (a) otrok ima bistveno povezavo s to državo članico, zlasti zaradi dejstva, da:

- (i) vsaj eden od nosilcev starševske odgovornosti običajno prebiva v navedeni državi članici;
 - (ii) je ta država članica prejšnje običajno prebivališče otroka ali;
 - (iii) je otrok državljan navedene države članice;
- (b) stranke in kateri koli drugi nosilec starševske odgovornosti so se:
- (i) prostovoljno dogovorili o pristojnosti, in sicer najpozneje v trenutku, ko je sodišče začelo postopek, ali
 - (ii) so izrecno sprejeli pristojnost med postopkom in je sodišče vsem strankam zagotovilo pravni poduk o tem, da imajo pravico ne sprejeti pristojnosti, ter
- (c) je izvajanje pristojnosti v otrokovo korist.“
- 12 Poglavje VIII te uredbe, ki vsebuje člene od 94 do 99, ureja razmerje med navedeno uredbo in drugimi pravnimi instrumenti, med katerimi so nekatere dvostranske pogodbe, sklenjene med državami članicami in Svetim sedežem.

Bolgarsko pravo

- 13 V skladu s členom 18 Zakon za zadalzheniata i dogovorite (zakon o obligacijskih razmerjih in pogodbah) se pogodbe o prenosu lastninske pravice ali ustanovitvi drugih stvarnih pravic na nepremičninah sklenejo v obliki notarskega zapisa.
- 14 V skladu s členom 130(3) Semeen kodeks (družinski zakonik) se lahko razpolaganje, ki se med drugim nanaša na nepremičnine v lasti otroka, opravi le z dovoljenjem Rayonen sad (okrajno sodišče), ki je pristojno za območje, kjer ima ta otrok trenutni naslov, če razpolaganje ni v nasprotju z otrokovo koristjo.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 15 Leta 2023 je bil pri Sofijski Rayonen sad (okrajno sodišče v Sofiji, Bolgarija), ki je predložitveno sodišče, v imenu dveh mladoletnih otrok z ruskim državljanstvom, ki imata običajno prebivališče v Nemčiji, vložen predlog za pridobitev dovoljenja za prodajo deležev, ki jih imata na treh nepremičninah v Bolgariji, ki sta jih podedovala po smrti njunega očeta.
- 16 V skladu s členom 130(3) družinskega zakonika mora namreč prodajo nepremičnin v lasti otroka glede na otrokovo korist dovoliti Rayonen sad (okrajno sodišče), ki je krajevno pristojno, preden lahko notar v zvezi s to prodajo sestavi notarski zapis na podlagi člena 18 zakona o obligacijskih razmerjih in pogodbah.
- 17 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali so bolgarska sodišča pristojna v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari. Po eni strani predložitveno sodišče navaja, da Varhoven kasatsionen sad (kasacijsko sodišče, Bolgarija) pristojnost bolgarskih sodišč v takem položaju utemeljuje na določbah nacionalnega prava in na členu 30(2) rusko-bolgarskega sporazuma, medtem ko se drugo nacionalno sodišče sklicuje tudi na člen 4(1)(c) Uredbe Rim I. Predložitveno sodišče pa ugotavlja, da zadnjenavedena določba, drugače kot člen 24, točka 1, Uredbe Bruselj Ia, ni upoštevna.

- 18 Po drugi strani predložitveno sodišče ugotavlja, da bi lahko položaj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, prav tako spadal na področje uporabe Uredbe Bruselj IIb, razen če mednarodni sporazum, kakršen je rusko-bolgarski sporazum, od te uredbe odstopa. Če bi takšen položaj spadal na področje uporabe Uredbe Bruselj IIb in v skladu s členom 7(1) te uredbe, naj bi bila pristojna sodišča države članice, v kateri ima otrok običajno prebivališče, v obravnavani zadevi nemška sodišča.
- 19 V teh okoliščinah je Sofijski rayonen sad (okrajno sodišče v Sofiji) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali v področje uporabe člena 1(2)(e) Uredbe [Bruselj IIb] spadajo tudi nepravdni postopki v zvezi z izdajo sodnega dovoljenja za razpolaganje, npr. prodajo, z nepremičninami ali solastniškimi deleži na nepremičninah, ki so v lasti otroka?
2. V skladu z določbami katere uredbe se določa mednarodna pristojnost sodišča države članice Unije v nepravdnih postopkih v zvezi z izdajo sodnega dovoljenja za razpolaganje, npr. prodajo, z nepremičninami ali solastniškimi deleži na nepremičninah, ki so v lasti otroka: v skladu s členom 7(1) Uredbe [Bruselj IIb] – sodišče v kraju, v katerem ima otrok običajno prebivališče – ali v skladu s členom 4(1)(c) Uredbe [Rim I] oziroma členom 24[, točka 1,] Uredbe [Bruselj Ia] – sodišče v kraju, v katerem je nepremičnina?
3. Ali imajo določbe dvostranskega mednarodnega sporazuma med državo članico (Republiko Bolgarijo) in tretjo državo (Sovjetsko zvezo oziroma Rusko federacijo), ki je bil sklenjen pred pristopom države članice k [U]niji, prednost pred določbami Uredbe [Bruselj IIb] o mednarodni pristojnosti v postopkih v zvezi s starševsko odgovornostjo, če ta mednarodni sporazum ni naveden v poglavju VIII [te u]redbe?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo in drugo vprašanje

- 20 Najprej je treba navesti, da čeprav je v drugem vprašanju naveden člen 4(1)(c) Uredbe Rim I, predložitveno sodišče pojasnjuje, da se je na to določbo sklicevalo le zato, ker je bolgarsko sodišče s to določbo utemeljilo svojo pristojnost, vendar predložitveno sodišče ne dvomi o tem, da navedena določba, ki se dejansko nanaša na pravo, ki se uporablja, in ne na sodno pristojnost – drugače kot člen 24, točka 1, Uredbe Bruselj Ia – ni upoštevna za rešitev vprašanja.
- 21 Navesti je treba tudi, da je, kot je razvidno iz predložitvene odločbe in kot je na obravnavi potrdila odvetnica matere in obeh zadevnih otrok, eden od teh otrok med postopkom postal polnoleten.
- 22 V teh okoliščinah je treba šteti, da predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali dovoljenje sodišča, za katero se v imenu mladoletnega otroka, ki običajno prebiva v državi članici, zaprosi za prodajo deležev, ki jih ima ta otrok na nepremičninah v drugi državi članici, spada na področje uporabe Uredbe Bruselj IIb ali na področje uporabe Uredbe Bruselj Ia.

- 23 V skladu s členom 1 Uredbe Bruselj IIb se ta uredba uporablja v civilnih zadevah, ki se med drugim nanašajo na izvrševanje starševske odgovornosti. V skladu s členom 1(2)(e) te uredbe se te zadeve nanašajo zlasti na „ukrepe za zaščito otroka v zvezi z upravljanjem ali hrambo njegovega premoženja ali razpolaganjem z njim“.
- 24 Uredba Bruselj Ia v skladu s svojim členom 1(1) ureja civilne in gospodarske zadeve, ne glede na naravo sodišča, pred katerim poteka postopek, pri čemer zlasti iz njenega člena 24, točka 1, izhaja, da civilne in gospodarske zadeve vključujejo „[postopke], predmet katerih so stvarne pravice na nepremičninah“. Člen 1(2)(a) Uredbe Bruselj Ia s svojega področja uporabe izključuje „osebna stanja ali pravno in poslovno sposobnost fizičnih oseb“.
- 25 V obravnavani zadevi je, kot je razvidno iz predložitvene odločbe, dovoljenje sodišča, kakršno je to v postopku v glavni stvari, ukrep, sprejet v zvezi z osebnim stanjem in poslovno sposobnostjo mladoletnega otroka, namen tega ukrepa pa je zaščititi otrokovo korist. Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da to, da je treba pridobiti to dovoljenje, ki je tako neposredna posledica tega osebnega stanja in te sposobnosti, pomeni, da je navedeno dovoljenje – ne glede na vsebino pravnega dejanja, na katero se nanaša to dovoljenje – ukrep za varstvo otroka v zvezi z upravljanjem, ohranjanjem njegovega premoženja ali razpolaganjem z njim v okviru izvrševanja starševske odgovornosti v smislu člena 1(2)(e) Uredbe Bruselj IIb in se neposredno nanaša na poslovno sposobnost zadevne fizične osebe v smislu člena 1(2)(a) Uredbe Bruselj Ia (glej v tem smislu sodbi z dne 3. oktobra 2013, *Schneider*, C-386/12, EU:C:2013:633, točka 26, in z dne 6. oktobra 2015, *Matoušková*, C-404/14, EU:C:2015:653, točke od 28 do 31).
- 26 Ob upoštevanju teh elementov in namena zakonodajalca Unije, kot je izražen v uvodni izjavi 10 Uredbe Bruselj IIb, dovoljenje sodišča, kakršno je to iz postopka v glavni stvari, spada na področje uporabe te uredbe, s čimer je izključena uporaba Uredbe Bruselj Ia.
- 27 V teh okoliščinah so v skladu s členom 7(1) Uredbe Bruselj IIb za izdajo takega dovoljenja načeloma pristojna sodišča države članice, v kateri otrok običajno prebiva v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.
- 28 Glede na zgoraj navedene razloge je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti, da je treba Uredbo Bruselj IIb razlagati tako, da dovoljenje sodišča, za katero se v imenu mladoletnega otroka, ki običajno prebiva v državi članici, zaprosi za prodajo deležev, ki jih ima ta otrok na nepremičninah, ki so v drugi državi članici, spada na področje starševske odgovornosti v smislu člena 1(1)(b) te uredbe, ker se nanaša na zaščitne ukrepe iz odstavka 2(e) tega člena, tako da so v skladu s členom 7(1) navedene uredbe za izdajo takega pooblastila načeloma pristojna sodišča države članice, v kateri otrok običajno prebiva v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.

Tretje vprašanje

- 29 Predložitveno sodišče želi s tretjim vprašanjem izvedeti, ali lahko dvostranska pogodba, sklenjena med državo članico in tretjo državo pred pristopom te države članice k Uniji, odstopa od določb Uredbe Bruselj IIb, čeprav ta pogodba ni navedena v poglavju VIII te uredbe.

Dopustnost

- 30 Španska vlada v pisnem stališču dvomi o dopustnosti tretjega vprašanja, ker naj to vprašanje ne bi bilo povezano s predmetom postopka v glavni stvari in ker naj predložitveno sodišče ne bi ugotovilo povezave med rusko-bolgarskim sporazumom in katero koli določbo prava Unije.
- 31 V zvezi s tem je treba opozoriti, da so le nacionalna sodišča, ki odločajo o sporu in ki morajo prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki jo bodo izdala, pristojna, da ob upoštevanju posebnosti vsake zadeve presodijo potrebo po predhodni odločbi, da bi lahko izdala sodbo, in tudi upoštevnost vprašanj, ki jih postavijo Sodišču. Iz tega izhaja, da za vprašanja, ki se nanašajo na pravo Unije, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrne odločanje o vprašanju za predhodno odločanje nacionalnega sodišča samo, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na zastavljena vprašanja dalo koristne odgovore (sodba z dne 23. novembra 2021, IS (Nezakonitost predložitvene odločbe), C-564/19, EU:C:2021:949, točki 60 in 61 ter navedena sodna praksa).
- 32 Iz ustaljene sodne prakse, ki se zdaj odraža v členu 94(a) in (b) Poslovnika Sodišča, izhaja, da nujnost razlage prava Unije, ki je koristna za nacionalno sodišče, od tega sodišča zahteva, da opredeli dejanski in pravni okvir, v katerega se umeščajo vprašanja, ki jih postavlja, ali vsaj pojasni dejanske okoliščine, ki so podlaga za ta vprašanja. Poleg tega je treba v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, kot določa člen 94(c) Poslovnika, nujno pojasniti razloge, ki so predložitvenemu sodišču vzbudili dvom glede razlage ali veljavnosti nekaterih določb prava Unije, in zvezo, ki po mnenju predložitvenega sodišča obstaja med temi določbami in nacionalno zakonodajo, ki jo je treba uporabiti v sporu o glavni stvari (sodba z dne 21. decembra 2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, točka 59 in navedena sodna praksa).
- 33 V obravnavani zadevi, kot je španska vlada v bistvu navedla v pisnem stališču, predložitveno sodišče v tretjem vprašanju za predhodno odločanje ne navaja izrecno določbe rusko-bolgarskega sporazuma, ki bi lahko bila v nasprotju s pravilom o sodni pristojnosti iz člena 7(1) Uredbe Bruselj IIb, ki je edino pravilo, ki ga navedeno sodišče navaja, če bi bilo treba uporabiti to uredbo.
- 34 Vendar se predložitveno sodišče v obrazložitvi predložitvene odločbe pri opredelitvi pravnega okvira obravnavane zadeve sklicuje na člena 25 in 30 tega sporazuma. Po eni strani predložitveno sodišče navaja, da iz nacionalne sodne prakse izhaja, da se bolgarska sodišča na podlagi določb nacionalnega prava in člena 30(2) navedenega sporazuma izrečejo za pristojna za izdajo dovoljenja iz člena 130(3) družinskega zakonika kot sodišče države, na katere ozemlju je nepremičnina.
- 35 Po drugi strani naj bi iz člena 25(6) rusko-bolgarskega sporazuma izhajalo, da bi bili – glede na to, da ima v postopku v glavni stvari mladoletni otrok običajno prebivališče v državi, ki ni pogodbenica rusko-bolgarskega sporazuma, in sicer v Zvezni republiki Nemčiji – tudi pravosodni organi pogodbenice, katere državljan je ta otrok, v obravnavani zadevi ruski pravosodni organi, kot je Komisija navedla v pisnem stališču, na podlagi te določbe tega sporazuma lahko pristojni za izdajo zaprosenega dovoljenja.
- 36 Pravilo o pristojnosti iz člena 7(1) Uredbe Bruselj IIb določa, kot je bilo navedeno v točki 27 te sodbe, načelno pristojnost sodišč države članice, na katere ozemlju otrok običajno prebiva, v obravnavani zadevi nemških sodišč.

- 37 Ker ta določba določa sodno pristojnost, ki je drugačna od tiste, ki bi lahko izhajala iz člena 25(6) rusko-bolgarskega sporazuma, in tiste, ki v skladu z nacionalno sodno prakso, navedeno v predlogu za sprejetje predhodne odločbe, izhaja iz člena 30(2) tega sporazuma, je iz tretjega vprašanja, njegove obrazložitve in pravnega okvira, ki ga je predstavilo predložitveno sodišče, dovolj jasno razvidno, da je to vprašanje povezano s predmetom postopka v glavni stvari zaradi obstoja različnih pravil o sodni pristojnosti po pravu Unije in na podlagi navedenega sporazuma ter da problem, izpostavljen v postopku v glavni stvari, ni zgolj hipotetičen.
- 38 V teh okoliščinah je treba šteti, da je tretje vprašanje dopustno.

Vsebinska presoja

- 39 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora Sodišče v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, uvedenega s členom 267 PDEU, nacionalnemu sodišču dati koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča. S tega vidika mora Sodišče po potrebi preoblikovati vprašanja, ki so mu bila predložena. Poleg tega lahko Sodišče presodi, da je treba upoštevati določbe prava Unije, na katere se nacionalno sodišče v besedilu svojega vprašanja ni sklicevalo (sodba z dne 15. julija 2021, Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, točka 31).
- 40 To, da je nacionalno sodišče vprašanje za predhodno odločanje formalno oblikovalo tako, da se je sklicevalo na nekatere določbe prava Unije, Sodišča ne ovira, da nacionalnemu sodišču poda vse elemente razlage, ki bi mu lahko koristili pri odločanju o zadevi, ki mu je bila predložena, ne glede na to, ali se je v besedilu svojih vprašanj nanje sklicevalo ali ne. V zvezi s tem mora Sodišče iz vseh elementov, ki jih je predložilo nacionalno sodišče, in zlasti iz obrazložitve predložitvene odločbe razbrati elemente prava Unije, ki jih je treba razložiti ob upoštevanju predmeta spora (sodba z dne 22. decembra 2022, Ministre de la Transition écologique in Premier ministre (Odgovornost države za onesnaženje zraka), C-61/21, EU:C:2022:1015, točka 34 in navedena sodna praksa).
- 41 Poudariti je treba, da je predložitveno sodišče tretje vprašanje v bistvu obrazložilo z navedbo, da čeprav poglavje VIII Uredbe Bruselj IIb v skladu s svojim naslovom ureja razmerja te uredbe „do drugih pravnih instrumentov“, se razmerja iz tega poglavja ne nanašajo na nobene dvostranske pogodbe, sklenjene med državo članico in tretjo državo, kot je rusko-bolgarski sporazum, razen dvostranskih pogodb, ki so jih nekatere države članice sklenile s Svetim sedežem in ki v obravnavani zadevi niso upoštevne.
- 42 Vendar je iz uvodne izjave 91 Uredbe Bruselj IIb razvidno, da se za sporazume z eno ali več tretjimi državami, ki jih država članica sklene pred datumom njenega pristopa k Uniji, uporablja člen 351 PDEU.
- 43 V teh okoliščinah je treba šteti, da predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 351 PDEU razlagati tako, da ureja razmerja med dvostransko pogodbo, sklenjeno med državo članico in tretjo državo pred pristopom te države članice k Uniji, ter Uredbo Bruselj IIb, če taka pogodba ni navedena v poglavju VIII te uredbe, ter – če je odgovor pritrdilen – v katerih okoliščinah lahko ta pogodba odstopa od navedene uredbe.
- 44 Člen 351, prvem odstavku, PDEU določa, da določbe Pogodb ne vplivajo na pravice in obveznosti, ki izhajajo iz sporazumov med eno ali več državami članicami na eni strani ter eno ali več tretjimi državami na drugi strani, sklenjenih pred 1. januarjem 1958, ali za države, ki pristopajo, pred

datumom njihovega pristopa. V drugem odstavku tega člena je pojasnjeno, da kolikor takšni sporazumi niso združljivi s Pogodbama, država članica ali države članice, ki jih to zadeva, ustrezno ukrepajo, da bi odpravile ugotovljeno nezdružljivost. V ta namen si države članice po potrebi pomagajo, in kadar je primerno, sprejmejo skupno stališče.

- 45 Iz sodne prakse Sodišča v zvezi s členom 351 PDEU izhaja, da je namen te določbe državam članicam omogočiti, da spoštujejo pravice, ki jih imajo tretje države v skladu z mednarodnim pravom na podlagi sporazumov, sklenjenih pred pristopom teh držav članic k Uniji, in da izpolnjujejo ustrezne obveznosti (glej v tem smislu zlasti sodbe z dne 9. februarja 2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, točka 61; z dne 13. januarja 2022, MIUR in Ufficio Scolastico Regionale per la Campania, C-282/19, EU:C:2022:3, točka 55, in z dne 14. marca 2024, Komisija/Združeno kraljestvo (Sodba vrhovnega sodišča), C-516/22, EU:C:2024:231, točka 60).
- 46 Poleg tega je člen 351, prvi odstavek, PDEU pravilo, ki lahko, če so pogoji za njegovo uporabo izpolnjeni, omogoča izjeme od uporabe katere koli določbe prava Unije, bodisi primarnega bodisi sekundarnega prava (glej v tem smislu sodbo z dne 28. oktobra 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Izročitev in *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, točki 119 in 121 ter navedena sodna praksa).
- 47 Vendar je Sodišče pojasnilo, da čeprav je torej pravilo prava Unije mogoče odvzeti učinek zaradi prejšnjega mednarodnega sporazuma na podlagi člena 351, prvi odstavek, PDEU, morata biti za to izpolnjena dva pogoja, in sicer, da gre za sporazum, sklenjen pred začetkom veljavnosti Pogodb Unije v zadevni državi članici, in da ima zadevna tretja država na podlagi tega sporazuma pravice, katerih spoštovanje lahko zahteva od te države članice (sodba z dne 14. marca 2024, Komisija/Združeno kraljestvo (Sodba vrhovnega sodišča) (C-516/22, EU:C:2024:231, točka 64 in navedena sodna praksa).
- 48 Sodišče je tudi navedlo, da morajo sodišča držav članic preveriti, ali se je mogoče morebitni nezdružljivosti med pravom Unije in mednarodnim sporazumom iz člena 351 PDEU izogniti tako, da se ta sporazum čim bolj in ob upoštevanju mednarodnega prava razloži v skladu s pravom Unije. Če skladna razlaga sporazuma ne bi bila mogoča, bi morale države članice sprejeti potrebne ukrepe za odpravo nezdružljivosti tega sporazuma s pravom Unije, po potrebi z odpovedjo tega sporazuma. Vendar člen 351, prvi odstavek, PDEU do takšne odprave dovoljuje, da se navedeni sporazum še naprej uporablja (sodba z dne 22. oktobra 2020, Ferrari, C-720/18 in C-721/18, EU:C:2020:854, točki 68 in 69 ter navedena sodna praksa).
- 49 Iz točk od 44 do 48 te sodbe izhaja, da kadar pogodba, sklenjena med državo članico in eno ali več tretjimi državami pred datumom pristopa te države članice k Uniji, ni navedena v aktu prava Unije, člen 351 PDEU kot splošna določba primarnega prava ureja, kot je v zvezi z Uredbo Bruselj IIb opozorjeno v uvodni izjavi 91 te uredbe, razmerja med tem aktom in to pogodbo. Če ima tretja država, ki je pogodbenica take pogodbe, na podlagi te pogodbe pravice, katerih spoštovanje lahko zahteva od zadevne države članice, člen 351 PDEU tej državi članici omogoča uporabo pravil te pogodbe, tudi če ta pravila, ker jih ni mogoče razlagati v skladu s pravom Unije, niso združljiva s pravom Unije. V primeru nezdružljivosti lahko navedena država članica še naprej uporablja pravila navedene pogodbe, dokler ne začnejo veljati ukrepi, potrebni za odpravo te nezdružljivosti.
- 50 V obravnavani zadevi bo moralo predložitveno sodišče na prvem mestu preveriti, ali rusko-bolgarski sporazum, ki ga je Republika Bolgarija sklenila pred svojim pristopom k Uniji, vsebuje pravila, katerih spoštovanje lahko Ruska federacija zahteva od te države članice.

- 51 Če bi bilo tako, bo moralo predložitveno sodišče na drugem mestu preveriti, ali je rusko-bolgarski sporazum združljiv z Uredbo Bruselj IIb v delu, v katerem ta pravna instrumenta ne določata istega sodišča, ki bi bilo pristojno v okoliščinah spora o glavni stvari.
- 52 V okviru tega preverjanja bo treba upoštevati ne le člen 7(1) Uredbe Bruselj IIb, ampak tudi njen člen 7(2), v skladu s katerim se odstavek 1 tega člena „uporablja ob upoštevanju členov od 8 do 10“ te uredbe, pri čemer ta formulacija, kot je razvidno iz uvodne izjave 20 navedene uredbe, odraža voljo zakonodajalca Unije, da v nekaterih primerih določi pristojnost sodišč, ki niso sodišča otrokovega običajnega prebivališča, pri čemer se ta sodišča določijo na podlagi kriterija bližine.
- 53 V zvezi s tem člen 10(1) Uredbe Bruselj IIb določa, da imajo sodišča države članice pristojnost v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo, kadar so izpolnjeni trije pogoji.
- 54 V skladu s točko (a) te določbe mora imeti zadevni otrok bistveno povezavo s to državo članico, pri čemer je treba pojasniti, da zaradi izraza „zlasti“ seznam treh primerov iz te točke (a) ni izčrpen, zato je obstoj bistvene povezave mogoče ugotoviti tudi na podlagi drugega elementa, ki je upošteven v okviru postopka, za katerega se zahteva izbira sodišča iz člena 10 Uredbe Bruselj IIb, in ki ustvarja konkretno in pomembno povezavo med navedeno državo članico in osebno koristjo tega otroka.
- 55 Navedena določba določa, da se morajo stranke ali kateri koli drugi nosilec starševske odgovornosti v skladu z njeno točko (b) (i) prostovoljno dogovoriti o pristojnosti, in sicer najpozneje v trenutku, ko je sodišče začelo postopek, ali v skladu z njeno točko (b) (ii) izrecno sprejeti pristojnost med postopkom, pri čemer mora sodišče v zadnjenavedenem primeru vsem strankam zagotoviti pravni poduk o tem, da imajo pravico ne sprejeti pristojnosti.
- 56 V točki (c) te določbe pa je določeno, da se mora pristojnost zadevnega sodišča izvajati v otrokovo korist. Ta točka odraža uvodno izjavo 19 Uredbe Bruselj IIb, v kateri je med drugim navedeno, da so temelji pristojnosti v sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo oblikovani tako, da kar najbolj upoštevajo otrokovo korist. Iz tega sledi, da je treba sodno pristojnost določiti predvsem ob upoštevanju te koristi. To je mogoče zagotoviti le s preučitvijo – v vsakem posameznem primeru – vprašanja, ali je izbira sodišča, ki se zahteva na podlagi člena 10(1) te uredbe, v skladu z navedeno koristjo (glej v tem smislu sodbo z dne 1. oktobra 2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, točki 45 in 47).
- 57 Predložitveno sodišče bi se zato lahko izreklo za pristojno na podlagi Uredbe Bruselj IIb, če se prepriča, prvič, da v okviru postopka, ki poteka pred njim, obstaja konkretna in pomembna povezava med Republiko Bolgarijo in osebno koristjo zadevnega otroka, kot bi lahko veljalo za dejstvo, da ima ta otrok deleže na nepremičninah, ki so na ozemlju te države članice, drugič, da mati mladoletnega otroka, glede na to, da v nepravdnem postopku, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ni tožene stranke, kot edina nosilka starševske odgovornosti v postopku izrecno prizna pristojnost navedenega sodišča, potem ko ji je bil dan pravni poduk o tem, da ima pravico ne sprejeti te pristojnosti, in tretjič, da se ta pristojnost izvaja v otrokovo korist.
- 58 Če bi predložitveno sodišče ugotovilo, da v postopku v glavni stvari rusko-bolgarski sporazum ni združljiv z Uredbo Bruselj IIb v delu, v katerem je s tem sporazumom pristojnost podeljena sodiščem, ki niso sodišča, določena v členih od 7 do 10 te uredbe, bo moralo na tretjem mestu v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 48 te sodbe, preučiti, ali se je tej nezdržljivosti

mogoče izogniti z razlago tega sporazuma v skladu z navedeno uredbo. Če je odgovor nikalen in če predložitveno sodišče ne more samo odpraviti te nezdružljivosti, lahko na četrtem mestu uporabi pravila iz navedenega sporazuma in ne upošteva pravil iz Uredbe Bruselj IIb.

- 59 Vendar je treba poudariti, da čeprav morajo sodišča držav članic sicer preveriti, ali se je mogoče morebitni nezdružljivosti med pravom Unije in predhodnim dvostranskim sporazumom, kot je rusko-bolgarski sporazum, izogniti tako, da se ta sporazum čim bolj in ob upoštevanju mednarodnega prava razloži v skladu s pravom Unije, pa jim ni treba preveriti, ali se je mogoče morebitni nezdružljivosti med pravom Unije in takim sporazumom izogniti z razlago ali uporabo prava Unije na način, ki je v skladu z navedenim sporazumom.
- 60 Predložitveno sodišče tako ne sme uporabiti možnosti, navedene v točki 57 te sodbe, da se izreče za pristojno na podlagi člena 10(1)(a), (b), točka (ii), in (c) Uredbe Bruselj IIb, namesto da uporabi pravilo o splošni pristojnosti iz člena 7(1) te uredbe, da bi uskladilo pravo Unije z rusko-bolgarskim sporazumom in tako ugotovilo, da je navedeni sporazum v okoliščinah spora o glavni stvari združljiv s pravom Unije, ker navedeno pravo in navedeni sporazum določata isto sodišče, pristojno v okviru tega spora.
- 61 Glede na zgoraj navedeno je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 351 PDEU razlagati tako, da ureja razmerja med pogodbo, sklenjeno med državo članico in eno ali več tretjimi državami pred datumom pristopa te države članice k Uniji, ter Uredbo Bruselj IIb, če ta pogodba, čeprav ni navedena v poglavju VIII te uredbe, podeljuje pravice, katerih spoštovanje lahko zahteva tretja država, ki je pogodbenica navedene pogodbe, od zadevne države članice. V primeru nezdružljivosti med tako pogodbo in Uredbo Bruselj IIb, ki se ji sodišče te države članice ne more izogniti v okviru postopka, ki poteka pred njim in ki spada na področje, ki ga urejata hkrati ta pogodba in ta uredba, lahko navedeno sodišče uporabi pravila navedene pogodbe namesto pravil iz navedene uredbe, dokler ukrepi, potrebni za odpravo te nezdružljivosti, ne začnejo veljati, pri čemer mora navedena država članica za sprejetje in izvajanje takih ukrepov uporabiti vsa ustrezna sredstva.

Stroški

- 62 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

- 1. Uredbo Sveta (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok**

je treba razlagati tako, da

dovoljenje sodišča, za katero se v imenu mladoletnega otroka, ki običajno prebiva v državi članici, zaprosi za prodajo deležev, ki jih ima ta otrok na nepremičninah, ki so v drugi državi članici, spada na področje starševske odgovornosti v smislu člena 1(1)(b) te uredbe, ker se nanaša na zaščitne ukrepe iz odstavka 2(e) tega člena, tako da so v skladu s členom 7(1) navedene uredbe za izdajo takega pooblastila načeloma pristojna

sodišča države članice, v kateri otrok običajno prebiva v trenutku, ko je sodišče začelo postopek.

2. Člen 351 PDEU je treba razlagati tako, da ureja razmerja med pogodbo, sklenjeno med državo članico in eno ali več tretjimi državami pred datumom pristopa te države članice k Evropski uniji, ter Uredbo 2019/1111, če ta pogodba, čeprav ni navedena v poglavju VIII te uredbe, podeljuje pravice, katerih spoštovanje lahko zahteva tretja država, ki je pogodbenica navedene pogodbe, od zadevne države članice. V primeru nezdržljivosti med tako pogodbo in Uredbo 2019/1111, ki se ji sodišče te države članice ne more izogniti v okviru postopka, ki poteka pred njim in ki spada na področje, ki ga urejata hkrati ta pogodba in ta uredba, lahko navedeno sodišče uporabi pravila navedene pogodbe namesto pravil iz navedene uredbe, dokler ukrepi, potrebni za odpravo te nezdržljivosti, ne začnejo veljati, pri čemer mora navedena država članica za sprejetje in izvajanje takih ukrepov uporabiti vsa ustrezna sredstva.

Podpisi